

Mening: Normalisatieperspectief op de eurocrisis

Normalisatie-onderzoek betreft meestal technische normen. Maar ook de euro is op te vatten als een norm en de weg ernaartoe als een normalisatieproces. De euro voldoet niet aan alle eisen voor een goede norm, want zo'n norm heeft draagvlak onder de belanghebbers. De invoering van de euro is vooral een zaak geweest van de financieel-economische en politieke elite, zonder veel betrokkenheid van burgers en bedrijfsleven. Toen het aanvankelijk goed leek te gaan met de euro nam de steun alsnog toe, nu brokkelt deze weer af. Een tweede eis aan een goede norm is dat deze niet conflicteert met andere al bestaande normen. Deze eis dwingt ertoe om de euro in zijn context te bekijken, als een module in een groter systeem, en dan te bezien in hoeverre de andere elementen van dat systeem worden meegetrokken in de normalisatie-actie. De waarde van een munt weerspiegelt de sterkte van de economie. De Zuid-Europese landen missen vooralsnog de concurrentiekracht om import en export in balans te houden en daling van de waarde van de euro kan niet meer voor nieuw evenwicht zorgen omdat die waarde mede in noordelijke landen met sterkere economieën wordt bepaald. Dat hoeft geen probleem te zijn als de sterke regio's de zwakke structureel steunen, zoals dat ook binnen een land gebeurt. Dat vereist dan wel centrale afstemming: centrale monetaire politiek. Maar dat is dweilen met de kraan open als de zuidelijke economieën niet ook worden versterkt. Dat vereist sociaal-economische politiek en innovatiepolitiek die weliswaar niet per land uniform hoeft te zijn maar wel aan Europese prestatie-eisen moet voldoen. De sterkte van de landseconomie hangt op de langere termijn ook samen met de kwaliteit van het onderwijs – dus ook die moet Europees worden bewaakt. Enzovoort. Bij alle politieke beleidsterreinen die financiële consequenties hebben voor de lidstaat, moet de EU dus op zijn minst meekijken en op een aantal van deze terreinen actief ingrijpen als een land niet aan de Europese prestatie-eisen voldoet. Daarvoor is een politieke unie nodig.

De relaties van de euro met zijn systeemtechnische omgeving maken dus dat de eenheidsmunt alleen kan gedijen in een eenheidsstaat. De soevereiniteit van de individuele landen wordt dan gereduceerd tot een niveau vergelijkbaar met dat van de *States* binnen de Verenigde Staten, of de *Bundesländer* binnen Duitsland. Daar zal niet iedereen blij mee zijn – en in dat geval wordt dus niet voldaan aan het eerste criterium: draagvlak.

Het alternatief is: stoppen met de euro en terug naar de nationale munten. Als we een Europa willen als een samenwerkingsverband van onafhankelijke landen, dan is dat de enige

HENK J. DE VRIES

Universitair hoofddocent aan de Erasmus
Universiteit Rotterdam

keuze. Ook een splitsing tussen een noordelijke en een zuidelijke euro biedt geen soelaas – dat is slechts uitsstel van executie, want ook de landen binnen die zones zullen vroeg of laat met elkaar uit de pas lopen, en dan is er dus een noordelijke respectievelijk een zuidelijke eenheidsstaat nodig. Het hebben van verschillende valuta hindert de handel behoorlijk en in

dat opzicht is dit een grote stap terug. Maar deze belemmering voor de handel valt te verzachten door normalisatie van technische systemen, zoals uniforme betaalkaarten. Dan blijven alleen de schommelingen in valutawaarden over als handelsbelemmering.

Is er nog een weg terug naar nationale munten? In de eerste plaats is er dan, net als bij de invoering van de euro, een technische conversie nodig: aanpassing van computersystemen, geldautomaten, kassa's en dergelijke. Dit probleem is dus oplosbaar, maar duur en niet van de ene op de andere dag te realiseren, terwijl dat juist wenselijk is omdat onzekerheid op de financiële markten ook de echte economie aantast. Een optie is om de conversie 'administratief' al eerder te doen, en tijdelijk sommige betalingen nog in euro's te doen, totdat de technische systemen zijn aangepast. Maar ook dit vergt aanpassingen in computersystemen, dus een overgangperiode is onontkoombaar. Dat wordt een turbulente periode met grote onzekerheid over de koersen van de nieuwe munten en, vanwege die onzekerheid en vanwege het Europese gezichtsverlies, waardedaling voor de euro. Vervolgens is nog de vraag of alle landen tegelijk de euro moeten verlaten of dat sommige landen beter eerder kunnen zijn. Hier zou een gezamenlijke Europese aanpak te verkiezen zijn, om de overgang zo ordentelijk mogelijk te laten verlopen. Maar mocht dit niet haalbaar zijn, dan kunnen individuele landen ervoor kiezen de eurozone voortijdig te verlaten. Waarschijnlijk zouden dat dan juist de meer welvarende landen moeten zijn – zij krijgen dan een sterke munt terug, wat hun export hindert, maar ze kunnen zich dat veroorloven. De euro, als munt van de overgebleven landen, daalt dan in waarde, maar dat is juist gunstig voor de economieën van die landen: het verbetert de exportkansen, en de waarde van de uitstaande schulden vermindert. Kortom, analyse van de eurocrisis vanuit de invalshoek van normalisatie leert dat we kunnen kiezen uit twee opties: een eenheidsmunt binnen een Europese eenheidsstaat, of een terugkeer naar nationale munten. Een tussenweg is er niet. Beide opties behoeven verdere uitwerking door een multidisciplinair team met economen en andere deskundigen. Dan kunnen politieke partijen onderbouwd de minst kwade keuze maken en die voorleggen aan de kiezers.